

"Her hangi bir şey içtiğiniz zaman üç nefeste için. Bu şekilde içmek daha kandırıcı ve sağlık için daha faydalıdır."

(Hadis)

SAĞLIK KÜLTÜRÜ

Osmanlı'da ilaç yapımı

Saray mensupları ve hastaneler için sarayda ilaç yapımı gelişmiş bir uğraştı. Hekimbaşı saray eczanesinin idaresinden sorumluydu ve ilaçların hazırlanmasına nezaret ederdi. Hekimbaşının tarifi üzerine eczacılar, Başlala, Enderun Kullukçusu, ve Zülüflü Baltacı'nın gözetiminde ilaç tertip ederdi. Osmanlı tarihinde kilerler eczacılık bakımından daima ayrı bir önem taşırdı. Saray'da da ecza ve ilaçlar Kılar-ı Hassa odasında saklanıp korunurdu. Bu oda mensupları tiryaklar ve şerbetler hazırlardı. Saray mutfağının Helvahane

Sekresyon nedir?

İfrizat, dokuların bazen hücrelerin yapıştırmaya çalıştığı sıvı ve sıvımsı salgıdır. Burun- mukus salgıları, karaciğer-safra salgıları gibi... Örneğin; burundaki mikrobik hastalıklar, soğuk algınlığı, alerji, baharatlı yiyecekler, görevi vücutta girer zararlı maddeleri yok etmek olan burun salgısını artırır. Bu şekilde artan salgı ile daha

kolay temizleme sağlanmaya çalışılır. Arkaya gönderilemeyen ve artmış olan salgı önden akar. Safra ise, karaciğerden ortalama 600-1200 ml/gün düzeyinde salgılanan alkali pH'da bir sıvıdır. İçinde bulunan ana maddeler: - Safra tuzları, - Safra pigmentleri, - Kolesterol, - Fosfolipidler. Ayrıca kandan alınıp safra yoluyla vücuttan atılan eser metaller ve bazı ürünleri içerir.

Yüksek ateşte ilk yardım

Küçük çocuklarda (6 ay-6 yaş) sıklıkla rastlanan bir durum olup, genellikle vücut ısısının yükselmesine (38 derecenin üzerine çıkması) bağlı olarak ortaya çıkan istem dışı kasılmalarıdır. Bu durumda yapılması gereken ateşi düşürmektir. ■ Hasta ya da yaralının bilinci değerlendirilir. ■ Hasta ya da yaralının üzerindeki giysiler çıkartılır. ■ Ilık suya batırılmış bir bez ya da havlu ile hasta ya da yaralının vücudu silinir. ■ Hasta ya da yaralının ılık duş alması sağlanır. ■ Hastanın koltuk altı ya da ka-

sıklarına ılık su ile ıslatılmış bezler konulup, sürekli değiştirilerek ateşini düşürme işlemine devam edilir. ■ Asla direkt buz ya da soğuk su uygulanmaz. ■ Gerekirse tıbbi yardım istenir. (112)

Akıllı

Bebek çorabı giyilmeye hazır!

Akıllı teknoloji pazarına bebekleri hedef alan bir ürün daha eklendi. Akıllı çorapların, neden ağladığı bir türlü anlayamayan bebeklerin sağlık durumunu tespit edebildiği bildirildi. Akıllı çorap bebeğin nabız ve oksijen seviyesini ölçebiliyor ve kaydedebiliyor. Telefon ya da bilgisayara aktarılabilen veriler olası bir sağlık problemi karşısında doktorun tanı ve teşhis koyma süresini de kısaltmış oluyor. Bebeğin kalp ritmini, ateşini ve hatta uyku kalitesini de takip eden bu mobil teknoloji, bebeğin çorabı kirleteceği gerçeği göz önünde alınarak, yıkanabilir ve uzun süre kullanılabilir bir cihaz olarak tasarlanmıştır.

e-Nabız

sistemine hala girmediniz mi?

e-Nabız sisteminde ziyaret edilen sağlık tesisleri, bu tesislerde hangi branşlara, ne zaman gidildiği gibi detaylı bilgileri, yazılan reçeteleri, reçeteyi yazan hekimin adını, ilaçları, ilaç bilgilerini görebilir, listedeki ilaçlarla ilgili saptanan yan etkileri yazabilir, sonrasında girişi yapılan yan etki bilgileri güncellenebilir ya da silinebilir. Laboratuvarla yapılan tahlillerin sonuçları, alınan raporların bilgileri, ziyaret edilen sağlık tesisi ve Teletıp sistemine entegre olmuşsa tıbbi görüntüler ve bunlara ait raporlar da görülebilir.

■ 14 Kasım Dünya Diyabet gününde 12 ilde diyabete dikkat çekmek için, Sağlık Bakanlığı binaları, diyabetin uluslararası rengi olan mavimsiye aydınlatıldı.

Cihazlara uyku modu ayarı yapılmalı

Elektronik cihazların yaydığı ışığı inceleyen bir İngiliz doktor Prof. Dr. Paul Gringras, uykuyu etkilememesi için akıllı telefonlar, elektronik kitaplar ve tablet bilgisayarlar da mavi ve yeşil ışıkları süzen bir 'uyku modu' olmasını gerektiğini söyledi.

MAVİ-YEŞİL TONLAR UYUMAYI GECİKTİRİYOR

Akşamları hava kararken, vücut uyuma yardımcı olan melatonin hormonunu salgılamaya başlıyor. Ancak ışığın dalga boyları, özellikle de mavi-yeşil tonları bu hormonu bastırarak uyumayı geciktiriyor. "Piyasaya çıkan her model, daha mavi ve daha parlak" diyor Prof. Gringras, üreticilerin bu konuda sorumlu davranması gerektiğini kaydediyor. Geceleri bu cihazların önündesiniz uykuya dalmanın bir saat gecikebileceğini gösteren araştırmalar olduğunu söyleyen Prof. Dr. Gringras, BBC'ye yaptığı açıklamada, mavi-yeşil ışığı süzen bazı uygulamalar bulunduğunu kaydediyor ve ancak akşamları bunu 'otomatikçe bağlamanın' önemine de dikkat çekiyor. (BBC Türkçe)

Bu hatalardan DÖNÜŞ YOK

Dünyada ölüm nedenlerine bakıldığında tıbbi hatalardan kaynaklı ölümler, tüm ölümler arasında 5. sırada yer alıyor. Son yıllarda tıbbi hatalar konusunda farkındalığın artmasıyla vatandaşın sağlık gündemi de rota değişti. Türkiye'de de dünyada da hataların en aza indirgenmesi, vatandaşın, sağlık çalışanlarının ve sağlık kurumlarının olası hataları maddi ve manevi olarak en hafif düzeyde atlatmaları için de çalışmalar devam ediyor.

Tıbbi hataların temel nedenleri arasında; dikkatsizlik, tedbirsizlik, meslekte acecilik, özen eksikliği ve yönetmeliklere uymamak geliyor. Bu kapsamda bakıldığında, tıbbi hatalar her ne kadar ağırlıklı olarak hekimlerin yaptığı hatalar olarak ele alınsa da aslında hekim dışı sağlık çalışanlarının da içinde bulunabileceği bir süreç. İşin bir diğer boyutunda da olası bir tıbbi hata ya da bu açıdan şüpheli bir duruma maruz kalan bir hasta ya da yakının hangi yollarla bunu tespit ettirebileceği ve tazminat talebinde bulunacağı geliyor. Dünya genelinde yapılan bir çalışmada sağlık hizmetlerinin riskli eylemler sırasında 3. sırada geldiği de bildiriliyor. Bu bilgiler ekseninde Konuyu Sağlık Hukukçusu Halide Savaş ile konuştuk.

TIBBİ HATA VE KOMPLİKASYON AYIRIMI

Sağlık hizmetlerinde öngörülebilir ve önlenemeyen sonuçlar bulunduğunu söyleyen Halide Savaş, "öngörülebilir ve önlenemeyen bir zararlı sonuç aslında önlenemeyen halde bir çalışan önlenemediyse bu tıbbi hatadır" diyor ve şöyle bir örnek veriyor:

"Ameliyat sırasında sterilizasyona dikkat edilmediği ya da ameliyat sonrası gerekli olduğu halde antibiyotik tedavisi yapılmadığı için o hastanın ameliyat yerinin iltihaplanıp tekrar ameliyat olması gerekirse burada bir tıbbi hata söz konusudur." Bazen de komplikasyon dediğimiz, öngörülebildiği halde önlenemeyen sonuçlar olabildiğini söyleyen Halide Savaş şöyle devam ediyor:

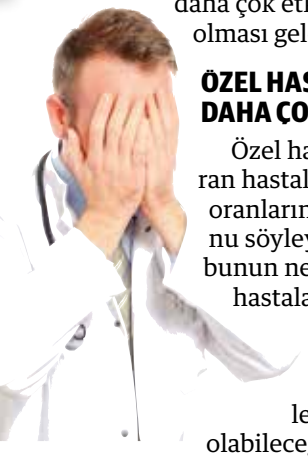
"Sterilizasyona dikkat edilmiş ve antibiyotik verildiği halde komplikasyon olabilir. Bu komplikasyonda da sorumluluk doğmaz. Önemli olan bu komplikasyonun kusurla yapılmaması olması. Bununla ilgili de hastaya müdahale etmeden önce bilgi verilmesi yani aydınlatılmış onam formu doldurulması gerekiyor."

EN ÇOK CERRAHİ BRANŞLARDA

En çok cerrahi branşlarda tesbit edilen tıbbi hatalarla karşılaşıldığını söyleyen Halide Savaş, "En çok kadın doğum branşı dava edilir. Bunun nedenleri arasında, kadın hasta sayısının ve kadın hastalıkları ve doğum uzmanlarının sayısının daha fazla olması, bebek ve anne ölümü gibi durumların insanı daha çok etkileyen konular olması gelebilir."

ÖZEL HASTANE HASTALARI DAHA ÇOK DAVA AÇIYOR

Özel hastaneye başvuran hastalarında dava açma oranlarının daha sık olduğunu söyleyen Halide Savaş, bunun nedenin özel sektörde hastaların hizmet için para harcamaları, konforlu ve güler yüzlü hizmet beklemesi gibi nedenler olabileceğini söylüyor.

Savcılığa şikayette bulunmayın

Tıbbi hata şüphesiyle öncelikle savcılığa şikayette bulunulmasının uygun olmadığını hatırlatan Halide Savaş konuya şöyle dikkat çekiyor: "Ceza şahsidir. Bir sağlık merkezinde tıbbi bir hata olmuşsa orada mutlaka bir şahıs gösterilmesi gerekir. Ceza davası şahsi ama sağlık hizmeti kolektiftir. Zira savcılığa giden tıbbi hata dosyalarının da sonuçları çok olumlu olmuyor. Eğer, hasta ya da yakını dava açma yoluna gitmek istemiyorsa, hata olup olmadığından emin değilse ilk basamak olarak saydığımız mercilere şikayet ve başvuruda bulunabilir. Sağlık Bakanlığı, il sağlık müdürlükleri, tabip odaları bu konuda titiz çalışıyorlar. Onların yapacağı ön araştırmalar sonucuna göre dava açılması daha uygun olur.

Onlar en öne çıkanları

Ameliyat yerinde alet ya da gazlı bez unutmak, ya da yanlış taraf cerrahisi denilen hastalıklı organ yerine sağlıklı bir organa işlem yapılması bariz tıbbi hatalar arasında geliyor. Bunların hem Türkiye'de

hem dünyada yaşanan şeyler olduğunu söyleyen Halide Savaş devam ediyor: "Son zamanlarda hasta güvenliğine yönelik yapılan çalışmalar yoğunlaştığı için bu gibi hataların oranları düştü."

Davalar gereksiz açılıyor

Bariz ya da şüpheli olarak hatalı bir tıbbi uygulama ile karşı karşıya bulunduğunu düşünen hasta ya da yakınları nasıl bir yol izlemeli. Halide Savaş şöyle yol gösteriyor: "Vatandaşın avukata gitmeden önce yapacağı şeyler var. Sağlık Bakanlığının şikayet mercileri, il sağlık müdürlükleri, tabip odaları, valilikler bu konuda birinci basamakta başvurulabilecek yerler olabilir. Hastanın anlattığı şeylerle dava açılmamalıdır. Bir avukata başvurulacaksa da; önce konuyla ilgili evraklara bakılmalı, tedavi kayıtları ve belgeler incelenmelidir. Bu kapsamda adli tıp uzmanı ya da konunun uzmanından bir görüş alınarak dava açılmalıdır. Çünkü tıbbi hata gereğiyle açılan davaların çoğu gereksiz davalardır."